

som ikke havde nogen sund Nod, de maatte nødvendigviis gjøre Fiasco osv.; men det har dog viist sig, at det er gaaet i en modsat Retning, ja i en saadan Grad, som selv de, der vare deres Venner fra Begyndelsen af, næppe havde troet mulig, og det har dernæst viist sig, at vore Naboer i Sverrig og Norge ere blevne opmærksomme paa dem. Det er allerede flere Aar siden, at der blev oprettet en af denne Slags Skoler i Norge. Ogsaa der yttredes der strax Tvivl om, hvorvidt en saadan Skole vilde virke til Held, og der reiste sig imod den en stærk Opposition, men Folket dømte ved at sende mange Elever til den. Der er ifjor oprettet en til, taar er der endnu kommet to til, og Elevantallet er nu ved sauntlige disse Skoler dobbelt saa stort som ifjor. Her have vi altsaa Erfaringen for, at det ogsaa udenfor vort Fædrelands Grændser er en Trang i Befolkningen, der ligger til Grund for Oprettelsen af disse Skoler, og at den finder dem baade nyttige og sunde. Det Samme finder nu ogsaa Sted i Sverrig; der er derfra blevet sendt Mænd hertil for at gjøre sig bekendte med vore Folkehøiskoler, og efter at deres Beretninger ere afgivne, har der taar paa een Gang reist sig tre saadanne Skoler i Sverrig; (Varfod: Fire!) maaskee fire, jeg kjender kun tre. Ogsaa dette synes mig at være en slaaende Grund til at lade de Tvivl, man ellers efter forskellige Tankeslutninger kunde have havt med Hensyn til disse Skoler, bortfalde. Seg skal endnu nævne, at det ikke blot er vore nordiske Naboer, som have faaet Diet op for disse Skolers Betydning, som et vigtigt Middel til Almueoplysning; selv i Sydskand er det skeet; i nogle af dette Lands mægtigste Blade er der endogsaa blevet udtalt Duffe om, at der maatte blive sendt Mænd hertil for at lære hele denne Institution nærmere at kjende. De Paastande, som nu igjen ere komne frem imod disse Skoler, ere jo i Almindelighed de samme, som ere fremkomne Aar efter Aar og ere blevne belyste her før. Seg skal derfor heller ikke opholde mig meget ved dem, saa meget mindre, som Tiden er langt fremrykket. Seg skal kun nævne, at det staaer for mig som en Hovedvildfarelse hos Modstanderne af disse Skoler, at man betragter

dem som en ligefrem Fortsættelse af Almueskolen, som Noget, der kunde erstattes ved en højere Klasse i denne. Dette er en aldeles fljæv Betragtning. Høiskolerne tage de Unge paa den Tid, da de i det Hele begynde at voxte fra deres Børnesko; de tage dem i den Alder, hvor Livet gjør sine Fordringer til dem gjældende i en ganske anden Grad end hos Barnet, da de føle, at de skulle træde selvstændigt ud i Livet, have deres bestemte Syssel og handle paa eget Ansvar; da vaagner der hos dem Spørgsmaal, som slet ikke laae for dem, medens de vare Børn. Det er en Alder, som er af overordentlig stor Betydning for Menneskets fremtidige Udvikling, og det er derfor af Vigtighed, at der træder dem imøde Skoler, som lære dem at udvikle sig til selvstændige, frit handlende Mænd i Samfundet, med aaben Sands for Livets Krav, og ikke blot til saakaldte Huffemaskiner med nogle flere positive Kundskaber og Færdigheder end tidligere. Man kan ganske vist ogsaa tage disse med i Høiskolernes Undervisning, men de bør aldrig blive Hovedsagen der, netop fordi Skolerne ere beregnede for en heel anden Alder end Børneskolerne. Dertil kommer, at medens man i Almueskolerne er nødt til at modtage Alle paa Grund af Skoletvangen, som jeg iøvrigt ikke her skal indlade mig paa, og som jeg heller ikke troer for Tiden enten kan eller bør heelt affattes, saa modtager man ved Høiskolerne kun dem, der melde sig frivilligt og endogsaa ofte under betydelige Opoffelser, maaskee fra deres egen, men i alt Fald fra deres Forældres Side, og dette giver et ganske andet Grundlag for Undervisningen. Af alt dette følger da, at saavel Formaalet for disse Skolers Undervisning som hele den Maade, hvorpaa de virke, i Reglen er fuldkommen forskjellig fra det Formaal, man sætter sig ved Almueskolen; og den Maade, hvorpaa man der gaaer frem. Seg veed vel, at der er Folkehøiskoler, der betragte sig som en ligefrem Fortsættelse af Almueskolen; men jeg veed ogsaa, at disse Skoler have været i Mindretal med Hensyn til saavel deres eget Antal, som til Tallet af de Elever, der have søgt til dem. De ere altsaa dømte ved Befolkningens Dom, og det